

ekspropriationer, kan tage stilling til spørgsmålet. I mangel heraf kan visse regler i nærværende lovforslag eventuelt anvendes analogt.

Også spørgsmålet om ekspropriation af patenter er holdt uden for lovforslagets område.

Til § 2.

Når en lov giver adgang til at foretage ekspropriation, kan man rejse spørgsmål om, hvorvidt en sådan lovhjemmel giver adgang til at foretage alle eller kun nogle og da hvilke *arter af ekspropriationsindgreb*, f. eks. afståelse til ejendom, pålæg af rådighedsindskrænkninger og midlertidig eller endelig erhvervelse af brugsrettigheder. Ligeledes kan man spørge, om ekspropriationen kan rettes mod alle eller kun nogle og da hvilke *arter af ejendom og rettigheder*, f. eks. arealer, bygninger, løsøre, brugsrettigheder og servitutrettigheder. Formuleringen af gældende love varierer og er i så henseende hyppigt meget kortfattet, f. eks. blot: „foretage ekspropriation af arealer m. v.“. Man er i så fald henvist til en fortolkning af loven, særligt støttet på det formål, som loven har villet opnå realiseret.

For at undgå fortolkningstvivl og tilfældigheder må det anses for ønskeligt, at der gælder *en almindelig lovbestemt formodningsregel* om, hvad en ekspropriationshjemmel normalt indebærer med hensyn til ekspropriationens art og genstand, og en sådan foreslås tilvejebragt ved bestemmelsen i lovforslagets § 2. Ved fremtidig lovgivning vil man kunne indskrænke sig til at udforme ekspropriationsbestemmelser således, at der hjemles ekspropriation i det i nærværende lovforslags § 2 angivne omfang, eller helt undlade at sige noget herom, for så vidt de i specialloven hjemlede ekspropriationer falder ind under nærværende lovforslags § 1. Vil man i et givet tilfælde tilvejebringe en i forhold til § 2 begrænset eller udvidet ekspropriationsadgang, må dette angives i specialloven. Med hensyn til eksisterende ekspropriationsbestemmelser, omfattet af § 1, vil lovforslagets § 2 også gælde som formodningsregel, men det må bero på en fortolkning af vedkommende speciallov, om man har villet give en mere begrænset eller udvidet ekspropriationsadgang end angivet i § 2. Giver en lov f. eks. kun adgang til ved ekspropriation at pålægge visse servitutter med et nærmere angivet indhold, er det klart, at ekspropriation med hjemmel i den lov må begrænses hertil.

Med hensyn til formuleringen af § 2 bemærkes, at *litra a* dækker det traditionelle ekspropriationsindgreb, nemlig *erhvervelse af egentlig ejendomsret* til arealer, herunder ferske vande, og bygninger,

sammen med eller uden tilhørende grund. Når udkastet medtager indretninger, der er fast knyttet til arealer og bygninger samt alt tilbehør hertil, er dette begrundet i praktiske hensyn, bl. a. med henblik på erstatningsfastsættelsen. Det må dog bemærkes, at sådanne indretninger og sådant tilbehør — hvis ekspropriaten ikke ønsker at komme af med disse ting — kun kan medeksproprieres, hvis det er nødvendigt af hensyn til anlægget. Det konkrete ekspropriationsindgreb kan derfor begrænses således, at det ikke omfatter disse ting. Ordet *tilbehør* er her tænkt anvendt i den sprogligt videste betydning, således at man eksempelvis kan medtage driftsinventar og driftsmateriel til en virksomhed, der eksproprieres. Det har i almindelige ekspropriationstilfælde ikke væsentlig interesse at kunne kræve sådant inventar og materiel afstået, men af hensyn til erstatningsfastsættelsen er det af stor praktisk betydning, at denne skal ske efter reglerne i dette lovforslag, hvis ekspropriaten ønsker at komme af med det pågældende inventar og materiel, fordi han anser det værdiløst eller værdiforringet derved, at den virksomhed, hvori det skulle bruges, er frataget ham. Også rettigheder, der er knyttet til en fast ejendom, f. eks. goodwill og vandindvindingsrettigheder, forudsættes omfattet af begrebet tilbehør.

Faste anlæg og indretninger på søterritoriet samt private rettigheder til at udøve en given råden på søterritoriet forudsættes omfattet af § 2 litra a). Statens højhedsret på søterritoriet kan omvendt ikke gøres til genstand for ekspropriation. Kræver et ekspropriationsanlægs gennemførelse disposition over søterritoriet, må sædvanlig tilladelse fra vedkommende ministerium, i almindelighed ministeriet for offentlige arbejder, indhentes.

Litra b dækker de indgreb, der rettes mod en fast ejendoms *ejer* uden at gå ud på en fuldstændig afståelse af ejendomsretten. Herunder vil således kunne henføres alle servitut- og brugsrettigheder, der pålægges en ejendom. *Midlertidig* disposition over et areal er i praksis hyppigt forekommende ekspropriationstilfælde, f. eks. til arbejds- og oplagsplads, til interimsvej eller til fyldtægning.

Reglen under *litra b* fastslår alene, at en ekspropriationslov, der falder inden for denne lovs område, når andet ikke er fastsat, også hjemler adgang til at pålægge rådighedsindskrænkninger. Der tages ikke herved stilling til, *hvornår* pålæg af en rådighedsindskrænkning er at betragte som en ekspropriation.

Foretages der ved ekspropriation en fuldstændig ejendomsretserhvervelse til fast ejendom, jfr. *litra a*, følger det af reglen i lovforslagets § 25, at bestående